

ANALIZA POLAGANJA VOZAČKIH ISPITA U KANTONU SARAJEVO ZA I KVARTAL 2013. GODINE

Uvod

Svakodnevno raste potreba za kretanjem ljudi, dobara i informacija, što zahtijeva stvaranje cjelovitog sistema koji će zadovoljiti date potrebe i odgovoriti zahtjevima današnjice koji postaju sve veći. Materijalno tehnička sredstva razvijaju se u pravcu povećanja mobilnosti, sigurnosti i u posljednje vrijeme zaštite čovjekove okoline. Sredstvo ima svoju upotrebnu vrijednost samo ako je u rukama operatora, sposobnog i spremnog da rukuje sredstvom u redovnim i otežanim okolnostima. Vozač, kao «lice koje na putu upravlja vozilom» jedan je od najvažnijih segmenata sistema VOZAČ-VOZILO-PUT-OKOLINA i samo dobro obučeni i uvježban vozač, duševno i tjelesno sposoban može u potpunosti odgovoriti postavljenim zahtjevima.

Da bi lice ispunilo Zakonom predviđene pretpostavke da upravlja vozilom mora posjedovati adekvatno znanje, vještinu i naviku iz domena upravljanja vozilom, posjedovati odgovarajuću vozačku dozvolu, te da je u datom momentu duševno i tjelesno sposobno za vožnju. Bez bilo kog od navedenih segmenata, vozač ne bi smio upravljati vozilom. Odgovarajuća znanja, vještine i navike stiču se kroz plan i program obuke za vozača motornih vozila u autoškolama i obrazovnim ustanovama redovnim školovanjem učenika prema obrazovnom školskom programu za profesionalne vozače.

«Autoškole su dužne obuku izvoditi na način kojim će se osigurati da kandidati nauče i usvoje saobraćajna pravila i etičke norme ponašanja u saobraćaju, ovladaju tehnikom upravljanja vozilom i steknu ostalo znanje i vještine potrebne za sigurno učešće u saobraćaju.»

«Vozački ispit za vozača motornog vozila može polagati kandidat koji se prethodno pripremio za polaganje vozačkog ispita u autoškoli i ako ispunjava i druge uvjete za sticanje prava na upravljanje motornim vozilom.»

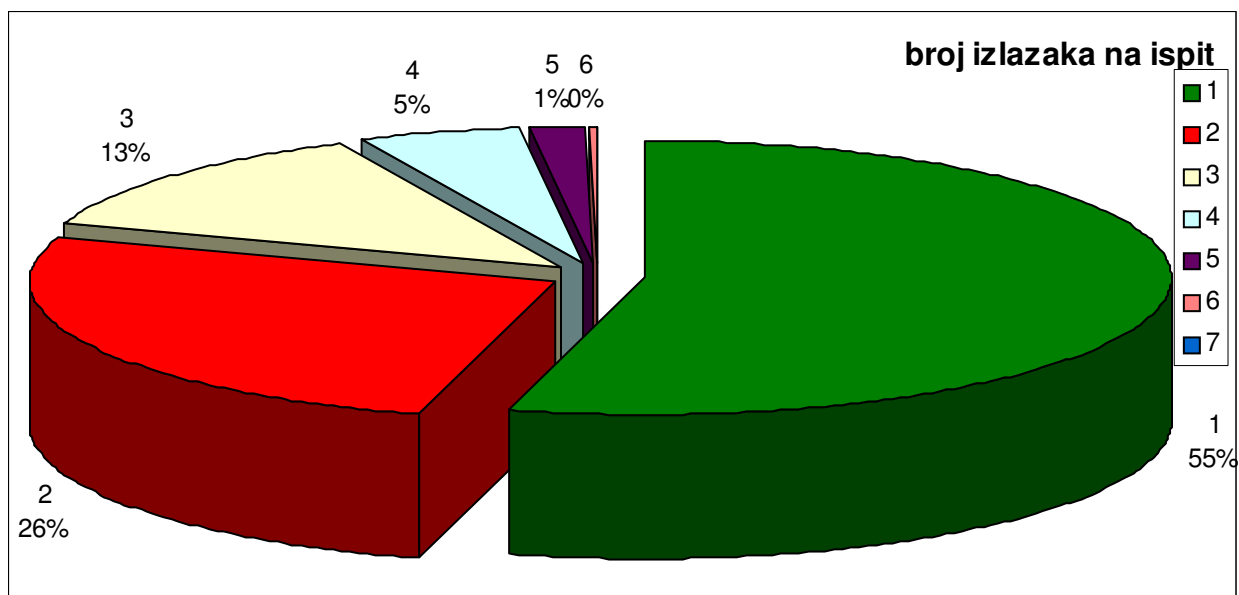
Opći podaci

U Kantonu Sarajevo u I kvartalu tekuće godine na ispit iz upravljanja motornim vozilom izašlo je 1765 kandidata. Ispit je organizovan sa dva polazna mjesta po tačno utvrđenim rutama za polaganje kako bi se izbjegla samovolja ispitivača u određivanju ruta, te na taj način svi kandidati bili ravnopravni u polaganju vozačkog ispita. Kandidat za vrijeme ispita, da bi zadovoljio na ispitu, mora pokazati određena znanja vještine i navika te pokazati da je osposobljen samostalno upravljati vozilom u saobraćaju.

Od ukupno 1765 izlazaka na ispit najveći broj izlazaka je prvi put i ujedno je prolaznost kandidata koji prvi put izlaze na ispit znatno iznad 50 %. Ovo ukazuje na činjenicu da nije tačna tvrdnja mnogih da se ispit ne može položiti iz prvog puta. Ključ za polaganje ispita je vaša vještina upravljanja vozilom, a ne neki spoljni uticaji neprimjereni u sistemu obrazovanja.

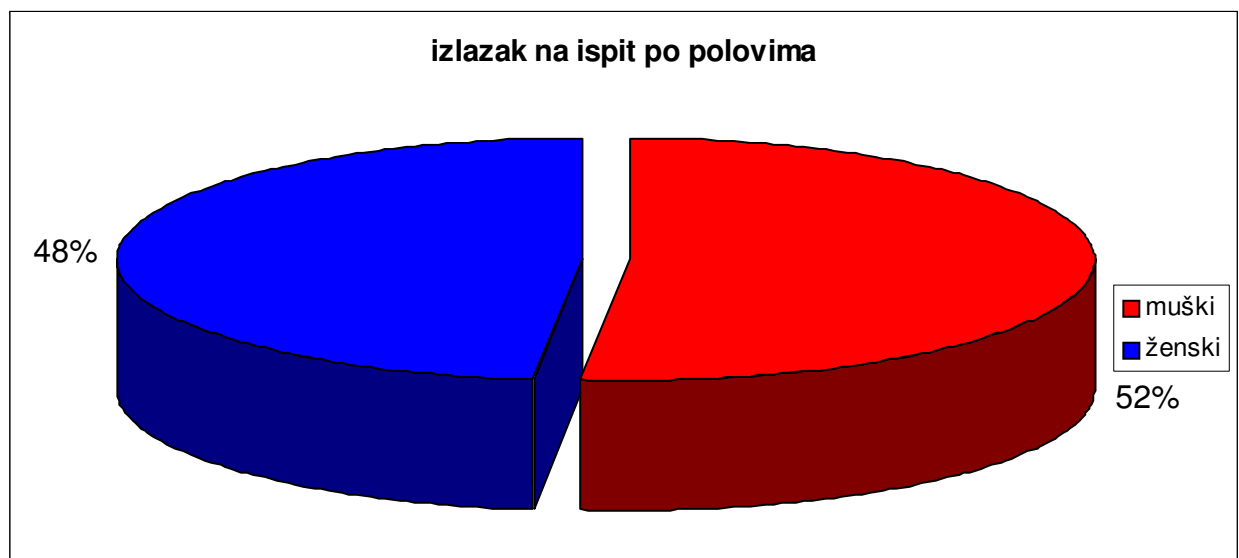
Koji puta izlazi na ispit	Broj izlazaka	Položilo	Nije položilo	napomena
1. put	957	515	442	
2. put	462	244	218	
3. put	223	121	102	
4. put	91	62	29	
5. put	26	10	6	Komisijski ispit
6. put	5	4	1	Komisijski ispit
7. put	1	1	0	Komisijski ispit
UKUPNO				

Na slijedećem grafikonu prikazana je procentualna zastupljenost izlazaka na ispit od prvog do sedmog puta. (u prvom kvartalu sedam izlazaka na ispit najveći broj). Od ukupnog broja izlazaka na ispit 55 % je izlazak kandidata koji prvi put polažu ispit i od 957 izlazaka prvi put 53,81 % kandidata položi ispit što je približno ukupnoj prolaznosti kandidata koja iznosi 54,78 %.

Kandidati/kandidatkinje

Mada je razdoblje od tri mjeseca kratko za izvođenje zaključaka, može se pokazati, a i trenutni trend zastupljenosti pokazuje da je tek nešto iznad polovine zastupljenost osoba muškog pola koje su izašle na ispit u odnosu na osobe ženskog pola. Od 1765 osoba koje su izašle na ispit (prvi, drugi..... ili sedmi put) 910 osoba je bilo muškog pola, dok je 855 osoba ženskog pola. Na osnovu predhodnog proizilazi da je trend obuke i polaganja vozačkog ispita podjednako zastupljen kod oba pola i da nije ekskluzivitet samo osoba muškog pola. Sve je više žena za upravljačem u saobraćaju, koje podjednako sigurno upravljaju vozilom kao i osobe muškog pola.

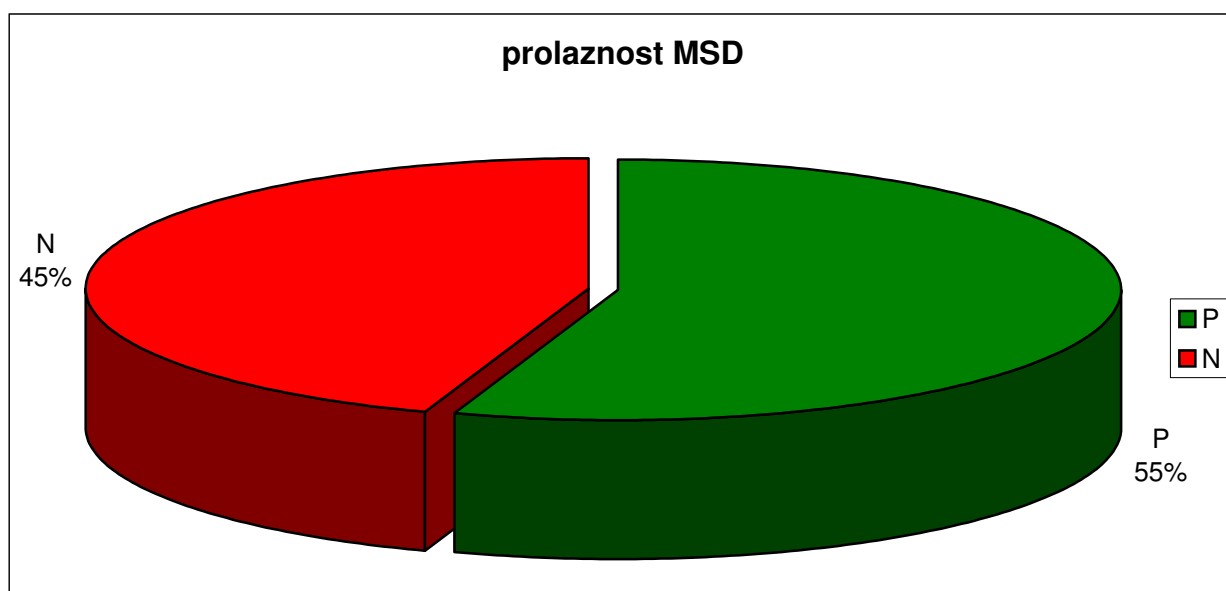

Od 910 izlazaka na ispit osoba muškog pola položilo je ispit njih 536 ili 58,90 % dok je prolaznost kod osoba ženskog pola nešto manja i iznosi 50,40 %. Objašnjenje veće prolaznosti osoba muškog pola od osoba ženskog pola leži dijelom u činjenici da se za profesionalne kategorije odlučuju uglavnom osobe muškog pola, nakon sticanja osnovnih vozačkih znanja vještina i navika na vozilima B kategorije i da je prolaznost kod kandidata koji polažu za ove kategorije znatno veća i kreće se oko 74,22 %. Ostali uzroci manje prolaznosti osoba ženskog pola mogu se analizirati tek nakon dugotrajnijeg promatranja i sumiranja rezultata te traženja mogućih uzroka.

Polazno mjesto

Obuka bilo koje ljudske djelatnosti koja zahtjeva pokret i kordinaciju misaonih i fizičkih sposobnosti niz je ponavljanja, dok se pokret, zahvat ili radnja ne uvježbaju do automatizma. Svaka obuka, pa i obuka vozača mora biti približena realnim uslovima i samo takva obuka daje adekvatne rezultate. Svaki drugi vid obuke (simulacijsko sredstvo, poligon, maketa i drugo) na kraju da bi odgovorio zahtjevima mora biti potvrđen u praksi. Obuka vozača, izuzev početnih časova, odvija se u stvarnim uslovima odvijanja saobraćaja bez vještačkih stvaranja uslova. Obuka je u realnim meteo uslovima, sa realnim učesnicima u saobraćaju, na saobraćajnicama koje su iste tokom obuke, provjere osposobljenosti i u najvećoj mjeri kasnijeg učestvovanja u saobraćaju. Iz date činjenice provjera osposobljenosti i veći dio obuke za vozače u Kantonu Sarajevo planiran je sa dva polazna mjesta. Osnovni princip podjele kandidata na polazna mjesta je prijavljeno mjesto boravišta na teritoriji općine u Kantonu Sarajevu i dijelom specifičnosti kategorije/podkategorije za koju kandidat polaže vozački ispit. Oko polaznih mjesta bilo je određenih medijskih istupanja, a koliko su utemeljena pokazaće rezultati analize prolaznosti kandidata na polaznim mjestima «Most Suade Dilberović» i «Dobrinja IV». U ukupno 1765 kandidata ispitu sa polaznog mjesta «Most Suade Dilberović» pristupilo je 761 kandidat dok je ispitu sa polaznog mjesta «Dobrinja IV» pristupilo 1004 kandidata.

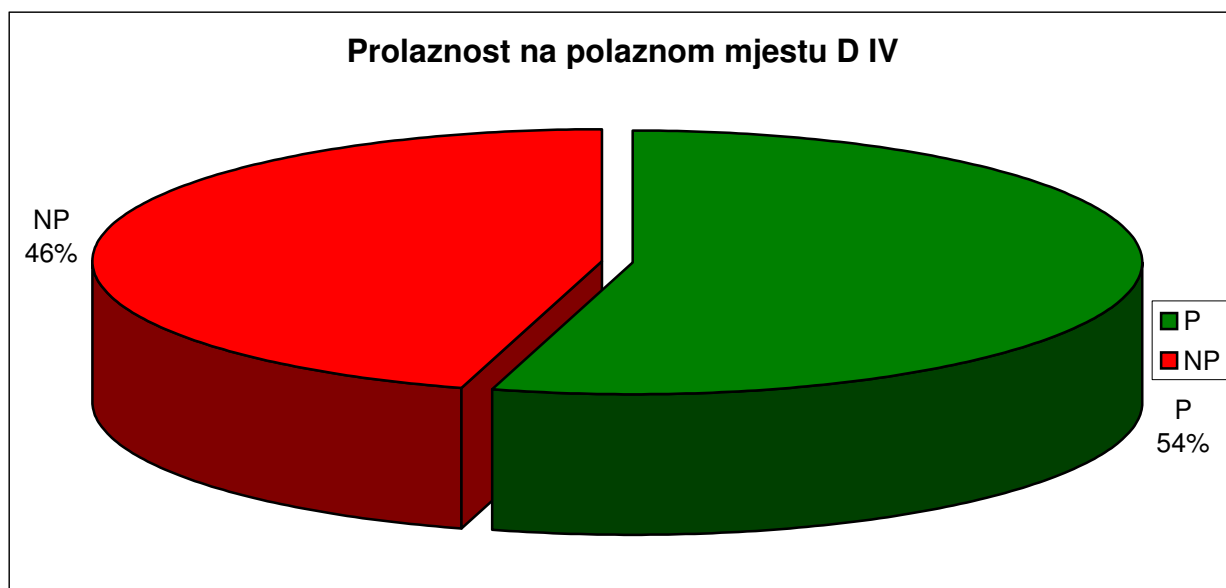
Grafički su prikazane prolaznosti sa oba polazna mjesta:

Od ukupno 761 kandidata koji je ispitu pristupilo sa polaznog mjesta «Most Suade Dilberović» ispit iz upravljanja motonim vozilom položio je 421 kandidat ili 55,32 %.

Na polaznom mjestu «Dobrinja IV» na kojem ispitu pristupaju, osim vozača «B» kategorije i kandidati za polaganje svih ostalih kategorija/podkategorija ispitu je pristupilo 1004 kandidata od kojih je ispit položilo 546 kandidata ili 54,38 %. Dodamo li ovome da je prolaznost vozača koji polažu ispit za kategorije/podkategorije: C1, C1E, C, CE i D ukupno gledano veća od prolaznosti za vozače B kategorije sasvim jasno je da je prolaznost sa polaznih mjesta gotovo podjednaka, odnosno nešto veća sa polaznog mjesta «Most Suade Dilberović» i da složenost polaganja ispita sa polaznog mjesta «Most Suade Dilberović» ne utiče na prolaznost, odnosno krajnji ishod ispita, mada od kandidata i instruktora tokom obuke zahtjeva veći psihofizički napor kako bi se uspješno savladale sve tematske cjeline predviđene obukom. Zbog gustine saobraćaja kandidat sa polaznog mjesta «Most Suade Dilberović» primoran je na daleko veći broj radnji koje mora izvesti tokom polaganja vozačkog ispita pogotovo zaustavljanja i kretanja.

Na grafikonu koji slijedi prikazana je prolaznost sa polaznog mjesta «Dobrinja IV».

Kategorije/potkategorije

Izlasci na ispit po određenim kategorijama, odnosno potkategorijama prikazani su u tabeli koja slijedi, s tim da je u posljednje vrijeme sve više prisutno polaganje za takozvane profesionalne kategorije.

KATEGORIJA/PODKATEGORIJA	Broj izlazaka	Položilo	Nije položilo
A1			
A	9	6	3
B	1659	889	770
C1	43	32	11
C1E	19	16	3
C	19	11	8
CE	4	4	0
D	12	9	3
UKUPNO	1765	967	798

Od ukupnog broja izlazaka na ispit za vozače vozila B kategorije je oko 93,99 % dok je za takozvane profesionalne kategorije u I kvartalu 2013 . godine na ispit izašlo 97 kandidata i položilo ispit 72 kandidata što je prolaznost od oko 74,22 %.

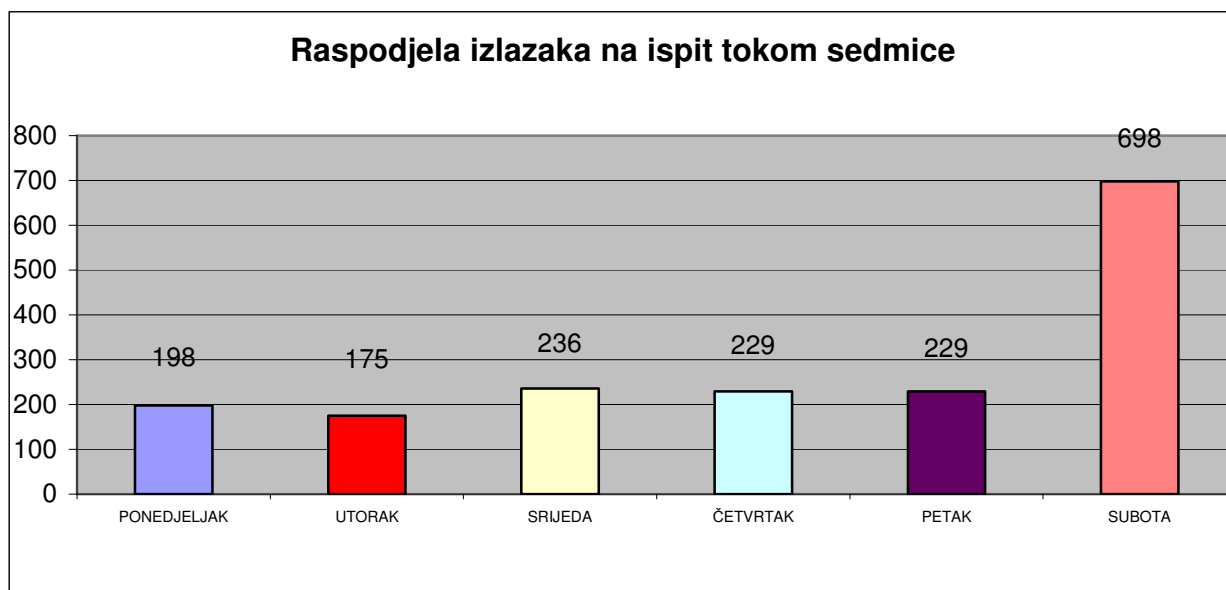
Dani za polaganje vozačkog ispita

Većina kandidata odlučuje se za polaganje vozačkog ispita subotom što je djelimično zbog obaveza tokom radne sedmice, ali i uvaženog mišljenja među kandidatima da je lakše položiti subotom zbog manjih gužvi u saobraćaju. U slijedećoj tabeli prikazani su izlasci po danima tokom sedmice i procentualno izražena prolaznost za svaki dan.

DAN	Broj izlazaka	Položilo	Nije položilo	Prolaznost %
PONEDJELJAK	198	111	87	56,06
UTORAK	175	93	82	53,14
SRIJEDA	236	129	107	54,66
ČETVRTAK	229	113	116	49,34
PETAK	229	130	99	56,76
SUBOTA	698	391	307	56,00
UKUPNO	1765	967	798	54,78

Na osnovu tabele izlaska i prolaznosti vidljivo je da je nešto manja prolaznost kandidata četvrtkom dok je prolaznost ostalim danima podjednaka u posmatranom periodu, tako da svjesno zahtjevanje polaganja u dan vikenda na osnovu posmatranih pokazatelja nema utemeljenja u povećanoj prolaznosti kandidata. Nedostatak analize prolaznosti je nedostatak sistematizovanih podataka za predhodan period pogotovo višegodišnji period za koji bi se na osnovu određenih podataka mogli izvesti validni zaključci i izvesti smjernice za budući rad.

Na grafikonu je predstavljen broj izlazaka na ispit tokom dana u sedmici:

Raspodjela kandidata po danima tokom sedmice može u mnogome poslužiti planerima provođenja ispita u upravljanju ljudskim resursima zastupljenimu realizaciji provjere osposobljenosti kandidata. Predhodni pokazatelje u planiranju potrebno je posmatrati skupa sa učestalošću komisijskog ispita kandidata na kome se angažuju dva ispitivača. Dati pokazatelji, posmatrani za veći period mogu biti i osnova za planiranje potrebnog broja ispitivača uz sva ostala ograničenja (maksimalan broj mogućih kandidata kod jednog ispitivača tokom dana, planirana redovna i vanredna odsustva ispitivača, ograničenja angažovanja ispitivača zbog profesionalnih obaveza tokom sedmice i dr).

Životna dob

Različita je životna dob kandidata kada se odlučuju za polaganje vozačkog ispita, međutim početak obuke i izlazak na ispit najčešće je vezan za sticanje punoljetstva i ispinjenje zakonskog osnova za pristupanje obuci (navršenih 18 godina života za vozače B kategorije). U slijedećoj tabeli biće prikazana starosna dob kandidata koji su pristupili polaganju vozačkog ispita sa pokazateljima prolaznosti.

Rođeni godine	ukupno	Položilo	Nije položilo	Prolaznost %
1993/94/95	620	360	260	58,06
1988/89/90/91/92	595	323	272	54,28
1983/84/85/86/87	303	149	154	49,17
1978/79/80/81/82	126	73	53	57,93
1973/74/75/76/77	62	28	34	45,16
1968/69/70/71/72	30	17	13	56,66
1963/64/65/66/67	20	11	9	55,00
1958/59/60/61/62	8	5	3	62,5
1953/54/55/56/57	1	1	0	100,00
ukupno	1765	967	798	54,78

Za detaljniju analizu veze godina i uspješnosti položenog ispita neophodno je daleko više podataka od jednog kvartala, ali je vidljivo da se najveći broj kandidata odlučuje za polaganje vozačkog ispita odmah nakon završetka srednje škole ili u toku trajanja srednje škole. U odnosu na ukupan broj izlazaka zastupljenost ove populacije je oko 35,12 % odnosno svaki treći kandidat na ispitu je srednjoškolac ili kandidat koji je tek završio srednjoškolsko obrazovanje.

Predhodna analiza nije imala za cilj izvođenje bilo kakvih zaključaka, jer je tromjesečni period isuviše malo vrijeme da bi poslužio za detaljnu analizu i izvođenje smjernica za budući rad. Ovo je tek pokušaj rekapitulacije tromjesečnog rada i polazna osnova za dugoročnije praćenje, planiranje i eventualne korekcije u polaganju vozačkog ispita.

Pripremio:

Predsjednik Komisije Munib Bećirović, dipl.ing. saobraćaja